

Онлайн-журнал «Українське слово у вимірах сьогодення»

Реалізація Міської цільової програми розвитку та функціонування української мови як державної в закладах освіти – в дії!

(вересень, 2024 рік)

З метою забезпечення додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку й функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на території міста Одеси, посилення її консолідуючої ролі в українському суспільстві, підтримки розвитку національної культури у квітні цього року Одеською міською радою прийнята Міська цільова програма розвитку та функціонування української мови як державної, яка розрахована на період 2024- 2025 роки.

У програмі зазначено, що «мова є найважливішим засобом людського спілкування та інтелектуального розвитку особистості, визначальною ознакою держави, безцінною і невичерпною скарбницею культурного надбання народу.

Загроза українській мові рівносильна загрозі національній безпеці України, існуванню української нації та її держави, оскільки мова – це своєрідний код нації, а не лише засіб спілкування».

Утвердження і розвиток української мови, яка згідно з Конституцією України є державною, - це та стратегічна мета, без реалізації якої неможлива подальша розбудова Держави України.

Проблема підтримки функціонування та розвитку української мови як визначального чинника й головної ознаки національної ідентичності набуває сьогодні ключового значення. Незважаючи на здійснені певні кроки у мовному питанні, впровадження української мови як державної в публічній сфері потребує послідовних та системних заходів.

На виконання рішення Одеської міської ради від 24.04. 2024 року № 2018-VIII щодо затвердження зазначеної програми та з метою забезпечення додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови, її популяризації та всебічного застосування Комунальною установою «Одеський центр професійного розвитку педагогічних працівників» видано наказ № 10 від 17.06.2024 «Про реалізацію Міської цільової програми», яким затверджено склад творчої групи та план заходів щодо реалізації Програми. При цьому також враховано розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року «Сильна мова – успішна держава». Відповідні заходи розроблені в закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до Законів України «Про освіту» (стаття 7), «Про повну загальну середню освіту» (стаття 5), «Про забезпечення функціонування української

мови як державної» (стаття 21) мовою освітнього процесу є державна мова, застосування якої є необхідністю під час проведення уроків, навчальних занять, гурткової роботи; у спілкуванні між усіма учасниками навчально-виховного процесу. Згідно Закону України «Про освіту» (стаття 54) педагогічні працівники зобов'язані виховувати в здобувачів освіти повагу до державної мови та державних символів, національних, історичних, культурних цінностей, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України.

Серед запланованих заходів – участь учнів та педагогів у міських, всеукраїнських, міжнародних виставках, конкурсах, акціях, змаганнях, зокрема: Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті», «Учитель року», Всеукраїнському конкурсі фахової майстерності «Соняшник - учитель», Міжнародному конкурсі з українознавства, Міжнародному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика, Всеукраїнському конкурсі «Українська мова – мова єднання», Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості, міських конкурсах «Освітня перлина Одеси», «Кобзар і сучасність», «Срібне слово», конкурсах, присвячених Т.Г.Шевченку, І.Я.Франку, Лесі Українці, іншим особистостям – Великим українцям, які утверджували й розвивали українську мову.

На виконання Програми та розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року №1585-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава» для педагогічних працівників планується проведення інформаційно-методичних вебінарів, практичних семінарів, круглих столів. Також зазначені питання будуть обговорюватися під час дискусійних зустрічей з питань викладання української мови, стратегії оновлення змісту і форм мовної освіти, актуальних тактик практичної лінгводидактики, розвитку мовних, мовленнєвих і комунікативних компетентностей і гнучких навичок у здобувачів освіти. використання інноваційних технологій, подолання освітніх втрат, сучасного підходу до складання ЗНО/НМТ; формування україноцентричного світогляду учнів та учениць.

Традиційними вже стали зустрічі «Фахове зростання» з провідними науковцями-філологами України «Сучасна українська лінгводидактика: теорія і практика навчання української мови з закладах освіти», «Мовне сьогодні. Тенденції і виклики часу», «Методика реалізації Українського правопису в новій редакції».

Важливою віхою роботи є залучення вчителів української мови та літератури до підготовки уроків для 7, 8, 9 класів НУШ для міського проекту «Одеса дає уроки».

Одним із важливих напрямків залишається залучення вчителів української мови та літератури до участі в реалізації Всеукраїнського проекту

ГО «Українська гуманітарна платформа «Єдині: перехід на українську», а саме підготовка модераторів розмовних клубів та проведення вебінарів щодо реалізацію проєкту «Єдині».

Для учнів окрім вже зазначених заходів обов'язковими залишаються відбірковий та фінальний етапи міського туру Всеукраїнських олімпіад з української мови та літератури та участь у Всеукраїнському конкурсі захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України в секціях української мови.

У закладах загальної середньої освіти, окрім зазначеного, будуть проведені:

- години спілкування «Слово наше рідне – слово українське», «Шануймо рідне слово», «Мова – душа народу», «Мова – це оберіг людини й нації», «Слово до слова – складається мова», «Плекаймо рідну мову»;
- виховні години «Мова – джерело духовності мого народу», «О слово рідне! Українське слово», «Без мови немає народу»;
- читацькі конференції «Українська – це модно! Українська – це круто! Говоримо українською», «Єднаймо Україну Тарасовим словом», «Історія рідної мови», «Мова – перлина душі»;
- конкурси знавців української мови;
- квести «Збережемо наш скарб – рідну мову», «Плекаймо рідну мову», «Передай естафету рідного слова», «Знай і люби свій рідний край», «Запалимо серця українським словом», «Що я знаю про українську мову?»;
- відвідування онлайн-курсів з української мови: «Уроки від Олександра Авраменка», «14 кроків до ідеальної української мови», «Українська – це легко», «Як легко перейти на українську», «Є-мова» (ГО «Український світ»);
- мовні студії «Говоримо українською», «Мова об'єднує, патріотизм надихає», «Говорити українською – це модно. Будь у тренді!»;
- виставки літератури в шкільних бібліотеках: «Мова – ключ до серця нації: слово, яке об'єднує», «Рідну мову вивчай, знай, поважай», «Мова єднає всіх», «Українська – мова єднання», «Наша мова – скарб українського народу», «Як парость виноградної лози плекайте мову»;
- мовні вікторини: «Подорож океаном рідної мови», «Україна – це ми!», «Я знаю мову свою солов'їну», «За Україну, за її мову», «Культура мовлення та мовні обов'язки»;
- вебінари та круглі столи для педагогів: «Медіа як синтез магії та технології. Інтеграція медіаосвіти в мовно-літературну галузь», «Лайфхаки з української мови, або українська для дорослих і дітей», «Використання вчителями інноваційних технологій з подолання

освітніх втрат, сучасного підходу до складання ЗНО/НМТ, сприяння формуванню україноцентричного світогляду здобувачів освіти».

Щороку навчальні заклади міста беруть участь у Всеукраїнському радіодиктанті національної єдності, а з 2024 року - у Всеукраїнському проєкті «Вільні читають українською».

Продовжується поповнення бібліотек словниками, науковою, художньою, публіцистичною літературою, енциклопедичними та довідковими виданнями українською мовою.

З метою координації діяльності вчителів української мови та літератури, ознайомлення їх з освітніми документами, для обміну досвідом роботи створений міський сайт «[Український філолог Одеси](#)» (керівник Максютіна О.Г., вчителька української мови та літератури Одеського ліцею № 38).